

הלכות מגלה וחסנה

יש בכללן שמי מצות צשה מדברי סופרים ואין מן-הסגולה
ובאור שמי מצות אלו בפרקים אלו:

פרק ראשון

א קריאת המגלה בזמנה - מצות צשה מדברי סופרים, והדברים ידועים שהיא תקנת הגבאים. והכל חייבים בקריאתה: אנשים ונשים וגרים ועבדים משחררים, ומחנכים את-הקטנים לקרותה. ואפלו כהנים בעבודתם - מבטלין עבודתם ובאין לשמע מקרא מגלה. וכן מבטלים תלמוד תורה לשמע מקרא מגלה, קל-וחמר לשאר מצות של תורה שכלן נדחין מפני מקרא מגלה. ואין לה דבר שנדחה מקרא מגלה מפניו חוץ ממת מצוה שצוין לו קורבין, שהפוגע בו קורבן תחלה ואחר כך קורא.

ב אהד הקורא ואחד השומע מן-הקורא - יצא ידי חובתו. והוא שישמע מפי מי שהוא חייב בקריאתה. לפיכך אם היה הקורא קטן או שוטה, השומע ממנו - לא יצא.

ג מצוה לקרות את-בילה, ומצוה לקרותה בלילה וביום. וכל-הלילה כשר לקריאת הלילה, וכל-היום כשר לקריאת היום. ומכרף קדם קריאתה בלילה שלש ברכות, ואלו הן: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו על מקרא מגלה; ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שצונו גסים לאבותינו בימים ההם ובזמן הזה; ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם שהחיינו וקיימנו והגייסנו לזמן הזה; וביום אינו חוזר ומכרף שהחיינו, ומקום שנחגגו לכרף אחריה - מכרף: ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם האל הרב את-ריבנו והדן את-דיננו והנוקם את-נקמתנו והנפרע לנו מצרינו והמשלם גמול לכל-אויבי נפשנו, ברוך אתה ה' הנפרע לישראל מכל-צריהם האל המושיע.

ד איזהו זמן קריאתה - זמנים הרבה תקנו לה חכמים, שצאמר: בזמניהם (אסור מ. א), ואלו הם זמני קריאתה: כל-מדינה שהיתה מקפת חומה מימי יהושע בן-נון, בין בארץ בין בחוצה לארץ, אף-על-פי שאין לה עכשיו חומה - קורין בט"ו באדר, ומדינה זו - היא הנקראת: כרף; וכל-מדינה שלא היתה מקפת חומה בימות יהושע, ואף-על-פי שהיא מקפת עתה - קוראין בי"ד, ומדינה זו - היא הנקראת: עיר.

ה שושן הבירה, אף-על-פי שלא היתה מקפת חומה בימי יהושע בן-נון - קוראין בט"ו, שבה היה הנס, שצאמר: ונחם בחמשה עשר בו (ס. ט). ולמה תלו הדבר בימי יהושע? כדי לתקן כבוד לארץ ישראל שהיתה חרבה באותו הזמן; כדי שיהיו קוראין כבני שושן ויחשבו כאלו הם כרפין המספין חומה, אף-על-פי שהם עתה חרבין, הואיל והיו מספין בימי יהושע קורין בט"ו ויהיה זכרון לארץ ישראל כנס זה.

ו בני הכפרים שאינם מתקבצים בבתי כנסיות אלא בשני ובחמישי - תקנו להם שיהיו מקדימין וקוראים ביום הכניסה. כיצד? אם חל יום י"ד להיות בשני או בחמישי - קוראין בו ביום; ואם חל ביום אחר חוץ משני וחמישי - מקדימין וקוראין בשני או בחמישי הסמוך ל"ד.

ז כיצד? חל י"ד להיות באחד בשבת - מקדימין וקוראין בחמישי שהוא יום י"א; חל להיות בשלישי - קוראין בשני שהוא יום י"ג; חל להיות ברביעי - קוראין בשני שהוא יום י"ב. וכל-אלו שמקדימין וקוראין קדם י"ד - אין קוראין אותה בפחות מעשרה.

ח כפר שמקדימין וקוראין ביום הכניסה, בזמן שאין נכנסין בו בשני ובחמישי - אין קוראין אותה אלא בי"ד. וכל-עיר שאין בה עשרה בטלנין קבועין בבית הכנסת לצרכי הצבור - הרי היא ככפר ומקדימין וקוראין ביום הכניסה. ואם אין שם עשרה בני אדם - פקנתו קלקלתו, והרי הם כאנשי עיר גדולה ואין קוראין אלא בי"ד.

ט במה דברים אמורים שמקדימין וקוראין ביום הכניסה? בזמן שיש להם לישראל מלכות; אבל בזמן הזה - אין קוראין אותה אלא בזמנה שהוא יום י"ד ויום ט"ו. בני הכפרים ובני עירות קוראין בי"ד, ובני כרפין קוראין בט"ו. בן-עיר שיש להלך לכרף או בן-כרף שהלך לעיר, אם היתה וצתו לחזור למקומו בזמן קריאתה ונתעכב ולא חזר - קורא במקומו; ואם לא היתה וצתו לחזור אלא לחזור זמן הקריאה - קורא עם אנשי המקום שהוא שם. וכרף וכל-הסמוך לו וכל-הנראה עמו, אם אין ביניהם יתר על אלפים אמה - הרי זה ככרף וקוראים בט"ו.

י עיר שהיא ספק ואין ידוע אם היתה מקפת חומה בימות יהושע בן-נון או אחר פן הקפה - קוראין בשני הימים שהם י"ד וט"ו וכליליהם; ומכרפין על קריאתה בי"ד בלבד, הואיל והיא זמן קריאתה לרב העולם.

יב קראו את-המגלה באדר ראשון, ואחר כך עברו בית דין את-השנה - חוזרים וקוראים אותה באדר השני בזמנה. אין קוראין את המגלה בשבת, גזירה: שמא יטול אותה בידו וילך אצל מי שהוא בקי לקרותה ויצבינה ארבע אמות ברשות הרבים - שהכל חייבים בקריאתה ואין הכל בקיאין בקריאתה. לפיכך אם חל זמן קריאתה בשבת - מקדימין וקוראין אותה קדם השבת, ושואלין ודורשין בהלכות פורים באותה שבת כדי להזכיר שהוא פורים; יד כיצד? יום ארבעה עשר שתל להיות בשבת - בני עירות מקדימין וקוראים ב"ב שבת, ובני כרפיים קוראים בזמנם באחד בשבת. חל יום ט"ו להיות בשבת - בני כרפיים מקדימין וקוראין בערב שבת שהוא יום ארבעה עשר, ובני עירות קוראין בו ביום שהוא זמנם ונמצאו הכל קוראין בארבעה עשר.

פרק שני

א הקורא את-המגלה למפרע - לא יצא. קרא ושכח פסוק אחד וקרא פסוק שני לו, וחזר וקרא פסוק ששכח וחזר וקרא פסוק שלישי - לא יצא, מפני שקרא פסוק אחד למפרע. אלא כיצד עושה? מתחיל מפסוק שני ששכח וקורא על הסדר.

ב מצא צבור שקראו חזיה, לא יאמר: אקרא חזיה האחרון עם הצבור ואחזר ואקרא חזיה ראשון - שנה קורא

למפרע, אלא קורא מתחלה ועד סוף על הסדר. קרא ושהה מעט וחזר וקרא, אף-על-פי ששהה כדי לגמר את-כלה, הואיל וקרא על הסדר - יצא.

ג הקורא את-המגלה על פה - לא יצא ידי חובתו. הלוצו ששמע את-המגלה הכתובה בלשון הקדש ובכתב הקדש, אף-על-פי שאינו יודע מה הם אותיות - יצא ידי חובתו. וכן אם היטה כתובה ונית ושמעה - יצא, אף-על-פי שאינו מכיר ונאסלו הינה השומע עברי.

ד היטה כתובה פתגום או בלשון אחרת מלשונות הגוים - לא יצא ידי חובתו בקריאתה אלא הפכיר אותו הלשון בלבו, והוא, שתהיה כתובה בכתב אותו הלשון; אבל אם הינה כתובה בכתב עברי וקראה ארמית לארמי - לא יצא, שנמצא זה קורא על פה. וכינן שלא יצא ידי חובתו הקורא, לא יצא השומע ממנו.

ה הקורא את-המגלה בלא כונה - לא יצא. כיצד? הינה כותבה או דורשה או מגיחה, אם כונן את-לבו לצאת בקריאה זו - יצא; ואם לא כונן לכו - לא יצא. קרא והוא מתנגמם, הואיל ולא נרדם בשנה - יצא.

ו במה דברים אמורים שהמכונן לכו בפתיה יצא? בשנתבונן לצאת בקריאה שקורא בספר שמצטיק ממנו בשעה שהוא כותב; אבל אם (לא) נתבונן לצאת בקריאה זו שכתב - לא יצא, שאינו יוצא ידי חובתו אלא בקריאתה מספר שקלה כתובה בו בשעת קריאה.

ז הקורא את-המגלה וטעה בקריאתה וקרא קריאה משבשת - יצא, לפי שאין מודקדקין בקריאתה. קראה עומד או יושב - יצא, ונאסלו בצבור; אבל לא יקרא בצבור, יושב, לכתחלה, מפני כבוד הצבור. קראוה שנים, אפלו עשרה באחד - יצאו הקוראים והשומעים מן-הקוראים. וקורא אותה גדול עם הקטן ונאסלו בצבור.

ח אין קוראין בצבור במגלה הכתובה בין הכתובים; ואם קרא - לא יצא, אלא אם-כפן היטה יתרה על שאר היריעות או חסרה כדי שיהא לה הפר. אבל היחיד קורא בה ונאסלו אינה חסרה ולא יתרה ויוצא בה ידי חובתו.

ט אין כותבין המגלה אלא בדין על הגויל או על הקלף; כספר תורה; ואם כתבה בפי עפצא ונקנתום ליד - פשרה. כתבה בשאר מיני צבעונים - פסולה. וצריכה שרטוט פתורה עצמה. ואין העור שלה צריך לעבד לשמה. היטה כתובה על הנזר, או על עור שאינו מצבד, או שכתבה גוי או אפיקורוס - פסולה.

י היו בה אותיות מטשטשות או מקרעות, אם רשומן נפר אפלו היו רבה - פשרה. ואם אין רשומן נפר, אם הינה רבה שלם - פשרה; ואם לאו - פסולה והקורא בה לא יצא. השמיט בה הסופר אותיות או פסוקים וקראן הקורא את-המגלה על פה - יצא.

יא המגלה צריכה שתהא תפורה בלה עד שיהיו כל-עורותיה מגלה אחת. ואינה נתפרת אלא בגידין כספר תורה, ואם תפרה שלא בגידין - פסולה. ואינו צריך לתפור את-כל-היריעה בגידין כספר תורה, אלא אפלו תפר בגידין של

תפירות בקצה היריעה ושלש באמצעה ושלש בקצה השני - פשרה, מפני שנקראת: אגרת.

יב וצריך הקורא לקרות עשרת בני המן ו"עשרת" בנשימה אחת, כדי להודיע לכל העם שקבלם נתלו ונהרגו באחד. ומנהג פל-ישראל שהקורא המגלה קורא ופושט באגרת להראות הנס, וכשיגמור חזר וכרכה בלה ומברך.

יג שני הימים האלו שהם י"ד וט"ו - אסורים בהספד ומענית לכל אדם בכל-מקום, בין לבני כרפים שהם עושין ט"ו בלבה, בין לבני צירות שהם עושים י"ד בלבד. ושני הימים אסורים בהספד ומענית באדר הראשון ובאדר השני. אנשי כפרים שהקדימו וקראו בשני או בחמישי הסמוך לפורים - מתרים בהספד ומענית ביום קריאתה, וצורין בהספד ומענית בשני הימים האלו וצף-על-פי שאין קוראין בהם.

יד מצות יום י"ד לבני כפרים וצירות, ויום ט"ו לבני כרפים - להיותם יום שמחה ומשתה ומשולח מנות לרעים ומתנות לאביונים, ומתיר בצעית מלאכה, וצף-על-פי-כן אין ראוי לעשות בו מלאכה. אמרו חכמים: פל-העושה מלאכה ביום פורים - אינו רואה סימן ברכה לעולם. בני כפרים שקדמו וקראו בשני או בחמישי, אם חלקו מעות לאביונים ביום קריאתם - יצאו. אבל השמחה והמשתה אין עושין אותם אלא ביום י"ד; ואם הקדימו - לא יצאו. וסעודת פורים שצפאה בלילה - לא יצא ידי חובתו.

טו כיצד חובת סעודה זו? שיאכל בשר ויתקן סעודה נאה כפי אשר תמצא ידו. ושומה יין עד שישתפר ויגדום בשקריותו. וכן חוב אדם לשלם שתי מנות בשר או שני מיני תבשיל או שני מיני אכלין לחברו, שצאמר: ומשלח מנות איש לרעהו (אסתר ט. ט) - שתי מנות לאיש אחד; וכל-המכרה לשלם לרעים - משבח. ואם אין לו - מחליף עם חברו. זה שולח לזה סעודתו וזה שולח לזה סעודתו, כדי לקיים ומשלח-מנות איש לרעהו.

טז וחיב לחלק לעניים ביום הפורים. אין פוחתין משני עניים: נותן לכל-אחד מתנה אחת או מעות או מיני תבשיל או מיני אכלין, שצאמר: ומתנות לאביונים (טז) - שתי מתנות לשני עניים. ואין מודקדקין במעות פורים, אלא כל-הפושט ידו לטול - נותנין לו. ואין משנין מעות פורים לצדקה אחרת.

יז מוטב לאדם להרבות במתנות אביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו. שאין שם שמחה גדולה ומפארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות ונגרים. שהמשמח לב האמללים האלו, דומה לשכינה, שצאמר: להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדבכים (ישעיה ב. טו).

יח כל-ספריי הנביאים וכל-הכתובים עתידין לנטל לימות המשיח - חוץ ממגלת אסתר, והרי היא קנימת פתמשה חפשי תורה ובהלכות של תורה שבעל פה שאינן בטלן לעולם. וצף-על-פי שכל-זכרון הצרות ינטל, שצאמר: כי נשכחו הצרות הראשונות וכי נסתרו מעיני (סם טו. טו) - ימי הפורים לא ינטלו. שצאמר: ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים וזכרם לא-יסוף מרעם (אסתר ט. טז).